

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Łodzi

LLO.410.008.01.2019

Dyrektor Zespołu Szkół Ponadgimnazjalnych
Monika Michałik
Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych nr 10
im. Jana Szczepanika
91-725 Łódź, ul. Strykowska 10/18

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/19/073 – Wsparcie osób z autyzmem i zespołem Aspergera w przygotowaniu do samodzielnego funkcjonowania

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Łodzi
ul. Kilińskiego 210, 93-106 Łódź
T +48 42 239 32 00, F +48 42 239 32 90
llo@nik.gov.pl

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych nr 10 im. Jana Szczepanika w Łodzi (Technikum nr 10), 91-725 Łódź, ul. Strykowska 10/18 (dalej: Szkoła lub Technikum)
Kierownik jednostki kontrolowanej	Monika Michalik, Dyrektor Zespołu Szkół Ponadgimnazjalnych nr 10 im. Jana Szczepanika, od dnia 1 września 2003 r. (dalej: Dyrektor Szkoły)
Zakres przedmiotowy kontroli	1. Tworzenie warunków do uzyskania wykształcenia i przygotowania zawodowego do podjęcia pracy przez osoby z autyzmem i zespołem Aspergera. 2. Działania podejmowane w celu zapobiegania wykluczeniu osób z autyzmem i zespołem Aspergera.
Okres objęty kontrolą	Od 1 stycznia 2016 r. do zakończenia kontroli, tj. 23 lipca 2019 r. (w tym lata szkolne 2016/2017, 2017/2018, 2018/2019) z wykorzystaniem dowodów sporządzonych przed tym okresem, jeżeli miały one związek z przedmiotem kontroli.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ¹
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Łodzi
Kontroler	Ewelina Dębowska, inspektor kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LLO/123/2019 z dnia 21 maja 2019 r. (akta kontroli str. 1, 2-6)

¹ Dz. U. z 2019 r. poz. 489; dalej: ustawa o NIK.

II. Ocena ogólna² kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

W latach szkolnych 2016/2017-2018/2019 w Technikum zorganizowano kształcenie specjalne dla siedmiu uczniów z autyzmem i zespołem Aspergera na podstawie prawidłowych orzeczeń o potrzebie kształcenia specjalnego wydanych przez publiczne poradnie psychologiczno-pedagogiczne oraz aktualnych zaświadczeń lekarskich o braku przeciwwskazań do kształcenia w wybranych zawodach. Nie stworzono jednak warunków do w pełni skutecznego wsparcia kształcenia z uwzględnieniem, w szczególności potrzeb rozwojowych tych uczniów.

Dla czterech uczniów, których dokumentacja wybrana została do szczegółowej kontroli, terminowo opracowano indywidualne programy edukacyjno-terapeutyczne (dalej: IPET) poprzedzone przeprowadzeniem wielospecjalistycznej oceny poziomu funkcjonowania ucznia (dalej: WOPFU), zgodnie z wymogami rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 24 lipca 2015 r. w sprawie warunków organizowania kształcenia, wychowania i opieki dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych, niedostosowanych społecznie i zagrożonych niedostosowaniem społecznym³ (dalej: rozporządzenie z 2015 r.).

W żadnym badanym IPET nie rekomendowano i nie zaplanowano zajęć rewalidacyjnych, mimo iż realizacja tych zajęć była zalecana w orzeczeniach o potrzebie kształcenia specjalnego i wymagana w § 6 ust. 1 pkt 5 rozporządzenia z 2015 r. Ponadto nie rekomendowano i nie zaplanowano w IPET zalecanych w orzeczeniach pomocy psychologiczno-pedagogicznej: zajęć rozwijających zdolności (w dwóch przypadkach), zajęć korekcyjno-kompensacyjnych (w dwóch przypadkach) oraz zajęć logopedycznych (w jednym przypadku). Dyrektor Szkoły nie zaplanowała i nie zapewniła realizacji takich zajęć w związku z uzyskaniem od rodziców uczniów rezygnacji z ww. wsparcia oraz brakiem środków finansowych na zorganizowanie zajęć rozwijających zdolności.

We wszystkich badanych przypadkach dokonywano ewaluacji IPET, jednak w ocenie Najwyższej Izby Kontroli nierzetelnie dokumentowano przeprowadzanie WOPFU, jak również nie zachowano przy tych czynnościach wymaganej zgodnie z § 6 ust. 9 rozporządzenia z 2015 r. częstotliwości, tj. co najmniej dwa razy w roku szkolnym.

Statut Szkoły obowiązujący w badanym okresie nie był w pełni dostosowany do wymogów przepisów prawa oświatowego, tj. § 2 załącznika nr 5a do rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 21 maja 2001 r. w sprawie ramowych statutów publicznego przedszkola oraz publicznych szkół⁴ (dalej: rozporządzenie o ramowych statutach).

Szkoła podejmowała skuteczne działania w celu zapobiegania wykluczeniu osób z autyzmem i zespołem Aspergera zapewniając wsparcie w uzyskaniu przygotowania zawodowego, w tym w odbyciu praktyk zawodowych i zajęć z przedmiotów kształcenia zawodowego. Dzięki prowadzeniu skutecznych działań dwóch pierwszych absolwentów z autyzmem i zespołem Aspergera w roku szkolnym 2018/2019 ukończyło Technikum i przystąpiło do egzaminu maturalnego. Szkoła wspierała uczniów w planowaniu dalszej ścieżki zawodowej lub kolejnego etapu edukacyjnego. W miarę potrzeby podejmowano współpracę z potencjalnymi pracodawcami, przede wszystkim w celu zapewnienia odpowiednich warunków organizacji i realizacji praktyk zawodowych. Wśród priorytetów i celów wychowawczych Szkoła stawiała sobie kształtowanie w społeczności szkolnej

² Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

³ Dz. U. poz. 1113, ze zm.

⁴ Dz. U. Nr 61 poz. 624, ze zm.

właściwych postaw prospołecznych, w tym integracji uczniów niepełnosprawnych z rówieśnikami w celu przeciwdziałania ich wykluczeniu społecznemu.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny cząstkowej⁵ kontrolowanej działalności

OBSZAR

1. Tworzenie warunków do uzyskania wykształcenia i przygotowania zawodowego do podjęcia pracy przez osoby z autyzmem i zespołem Aspergera

Opis stanu faktycznego

W badanym okresie w Szkole obowiązywał tekst ujednolicony Statutu uchwalony przez Radę Pedagogiczną w dniu 21 stycznia 2016 r. i udostępniony na stronie internetowej Szkoły w Biuletynie Informacji Publicznej. Zgodnie z jego zapisami, Szkoła organizowała kształcenie, wychowanie i opiekę dla uczniów niepełnosprawnych poprzez zapewnienie im warunków nauki, integracji ze środowiskiem rówieśniczym oraz przygotowania do samodzielności w życiu dorosłym, tym samym nie tworząc barier w podjęciu przez nich kształcenia. W Statucie nie określono form opieki i pomocy uczniom, którym z przyczyn rozwojowych potrzebne jest wsparcie, zasad organizacji zajęć dodatkowych dla uczniów, z uwzględnieniem w szczególności ich potrzeb rozwojowych, organizacji wewnątrzszkolnego systemu doradztwa zawodowego, a także zasad organizacji współdziałania z poradniami psychologiczno-pedagogicznymi, co było niezgodne z wymogami określonymi w § 2 załącznika nr 5a do rozporządzenia o ramowych statutach.

Organizację wewnątrzszkolnego systemu doradztwa zawodowego określono we wprowadzonym w Szkole od roku szkolnego 2018/2019 programie realizacji wewnątrzszkolnego systemu doradztwa zawodowego.

(akta kontroli str. 7-10, 11-55, 56-64, 274-275)

Rekrutacja do pierwszych klas Technikum prowadzona była w systemie informatycznym obejmującym wszystkie szkoły ponadgimnazjalne, na zasadach ustalonych przez organ prowadzący i organ sprawujący nadzór pedagogiczny. Zasady rekrutacji do Szkoły na lata szkolne 2016/2017-2018/2019 uwzględniały preferencje dla uczniów niepełnosprawnych, wskazując, że przy równorzędnych wynikach uzyskanych na pierwszym etapie postępowania rekrutacyjnego do klasy pierwszej, na drugim etapie przyjmuje się kandydatów z problemami zdrowotnymi, ograniczającymi możliwości wyboru kierunku kształcenia ze względu na stan zdrowia, potwierdzonymi opinią publicznej poradni psychologiczno-pedagogicznej, w tym publicznej poradni specjalistycznej. Ww. zasady zapewniały także pierwszeństwo w przyjęciu uczniów niepełnosprawnych w następnym etapie rekrutacji. Dyrektor Szkoły wyjaśniła, iż ze względu na wyliczaną z dokładnością do części dziesiątych ilością punktów, w praktyce nie było nigdy tej samej ilości punktów u dwóch osób kandydujących na ostatnie miejsce w klasie.

(akta kontroli str. 91-101, 276-277)

W latach szkolnych 2016/2017, 2017/2018 i 2018/2019 o przyjęcie do Technikum ubiegało się odpowiednio: 197, 220 i 239 kandydatów, w tym kandydatów niepełnosprawnych odpowiednio: jeden i sześciu, zaś w roku szkolnym 2018/2019 nie odnotowało żadnego kandydata z niepełnosprawnościami.

⁵ Oceny cząstkowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena cząstkowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

W kontrolowanym okresie nie wystąpiły przypadki odmowy przyjęcia do Technikum uczniów, których rodzice przedstawili orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego.

(akta kontroli str. 102, 103-104, 278)

W latach szkolnych 2016/2017-2018/2019 do Technikum uczęszczało odpowiednio 152, 153 i 156 uczniów realizujących kształcenie w zawodach: technik informatyk, technik elektroniki, technik mechatroniki i technik teleinformatyki. W badanym okresie do Technikum uczęszczało łącznie 15 uczniów z niepełnosprawnościami, z czego dziewięciu posiadało orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego (siedmiu z autyzmem i zespołem Aspergera, jeden uczeń słabosłyszący oraz jeden uczeń słabowidzący). Uczniowie z autyzmem (2) i zespołem Aspergera (5) kształcili się w zawodach: technik informatyk (4), technik elektroniki (1), technik mechatroniki (1) oraz technik teleinformatyki (1).

Spośród 15 uczniów niepełnosprawnych siedmiu zostało przyjętych do Technikum w latach szkolnych 2016/2017-2018/2019, w tym pięciu z autyzmem i zespołem Aspergera⁶ i dwóch z innymi niepełnosprawnościami. Orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego posiadali jedynie uczniowie z autyzmem i zespołem Aspergera. Pozostali uczniowie niepełnosprawni uczęszczający do Technikum (w tym dwóch z autyzmem i zespołem Aspergera) zostali do niego przyjęci w roku szkolnym 2015/2016, tj. przed okresem objętym kontrolą. Przed rokiem szkolnym 2015/2016 nie odnotowano w Technikum uczniów z orzeczoną autyzmem i zespołem Aspergera. Uczniom z niepełnosprawnościami organizowano kształcenie specjalne w szkole ogólnodostępnej, na podstawie orzeczeń o potrzebie kształcenia specjalnego, dotyczących IV etapu edukacyjnego, wydanych przez publiczne poradnie psychologiczno-pedagogiczne oraz na podstawie zaświadczeń lekarskich o braku przeciwwskazań do realizacji zajęć praktycznych w ramach kształcenia w wybranych zawodach. We wszystkich ww. orzeczeniach wskazywano szkołę ogólnodostępną jako jedną z najkorzystniejszych form realizacji kształcenia tych uczniów. Żadne z orzeczeń nie zawierało wprost zaleceń co do kierunku kształcenia, wskazywano w nich jedynie na zainteresowania badanych uczniów o charakterze matematyczno-informatycznym.

(akta kontroli str. 102, 103-104, 278)

Średnia ocen ze świadectwa gimnazjalnego uczniów z autyzmem i zespołem Aspergera uczęszczających w badanym okresie do Technikum kształtowała się na poziomie od 3,18 do 5,16⁷. Egzamin gimnazjalny uczniowie ci zakończyli wynikami na poziomie od 50% do 94% z języka polskiego; od 41% do 93% z matematyki; od 75% do 100% z języka angielskiego podstawowego oraz od 55% do 100% z języka angielskiego rozszerzonego.

Ponadto na świadectwach ukończenia gimnazjum odnotowano następujące oceny z przedmiotów uwzględnianych na etapie rekrutacji do Technikum:

- z języka polskiego trzech uczniów uzyskało ocenę bardzo dobrą, po jednym uczniu – dobrą, dostateczną i dopuszczającą;
- z matematyki jeden uczeń uzyskał ocenę celującą, dwóch – bardzo dobrą, trzech – dobrą;
- z informatyki dwóch uczniów uzyskało ocenę celującą, czterech – bardzo dobrą;
- z języka angielskiego dwóch uczniów uzyskało ocenę celującą, dwóch – bardzo dobrą, jeden – dobrą oraz jeden – dopuszczającą.

⁶ Jeden uczeń z autyzmem oraz czterech z zespołem Aspergera.

⁷ Dla sześciu uczniów średnia wynosiła odpowiednio: 3,18; 4,61; 4,66; 4,94; 5,05; 5,16. W przypadku jednego ucznia Szkoła nie dysponowała jego dokumentami z uwagi na to, iż na wniosek rodzica został on przeniesiony w roku szkolnym 2018/2019 do innej szkoły.

Szkoła nie dysponowała informacjami dotyczącymi siedmiu uczniów z autyzmem i zespołem Aspergera uczęszczających w badanym okresie do Technikum, czy korzystali na poprzednim etapie edukacyjnym z kształcenia specjalnego bądź indywidualnego kształcenia.

(akta kontroli str. 153-155)

Uczniowie z autyzmem i zespołem Aspergera posiadający orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego uczęszczali do klas o liczebności od 24 do 32 uczniów. Corocznie w Technikum uruchamiano po jednym oddziale kształcącym w danym zawodzie, z wyjątkiem dwóch oddziałów kształcących w zawodzie technik informatyk (różnica w kształceniu dotyczyła drugiego nauczanego języka obcego), stąd przydział uczniów do poszczególnych oddziałów następował zgodnie z zawodem wybranym przez ucznia. W roku szkolnym 2017/2018 do jednej klasy przyjęto trzech uczniów z autyzmem i zespołem Aspergera. Dyrektor Szkoły wyjaśniła, że uczniów tych przyjęto do tego samego oddziału uwzględniając ich wnioski dotyczące profilu kształcenia, a ponadto na etapie rekrutacji tylko jeden z nich przedstawił orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego, zaś dwóch pozostałych dopiero w trakcie trwania nauki.

(akta kontroli str. 151-152, 279-280)

W badanym okresie w Technikum nie obowiązywały żadne wewnętrzne procedury wspierania rozwoju uczniów z niepełnosprawnościami oraz udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej.

Działania wspierające w ramach kształcenia specjalnego oparte były na przepisach powszechnie obowiązujących. Dyrektor Szkoły wyjaśniła, iż w związku z tym, iż Szkoła nie jest szkołą specjalną, nie posiada klas specjalnych, terapeutycznych ani integracyjnych nie wprowadzono wewnętrznych zasad udzielania wsparcia w ramach kształcenia specjalnego. Każdy uczeń niepełnosprawny, który przeszedł proces rekrutacji i miał zgodę lekarza na kształcenie w danym zawodzie, traktowany był indywidualnie, a metody i formy wsparcia dostosowywane były do jego indywidualnych potrzeb i możliwości.

NIK zauważyła, że zgodnie z obowiązującymi przepisami pomoc psychologiczno-pedagogiczna udzielana uczniowi w szkole polega na rozpoznawaniu i zaspokajaniu indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych ucznia oraz rozpoznawaniu indywidualnych możliwości psychofizycznych ucznia, wynikających m.in. z niepełnosprawności czy niedostosowania społecznego, ale także np. ze szczególnych uzdolnień, ze specyficznych trudności w uczeniu się, z zaburzeń komunikacji językowej, z choroby przewlekłej, z sytuacji kryzysowych lub traumatycznych, z niepowodzeń edukacyjnych itp.

(akta kontroli str. 278, 284-287)

W Szkole organizowano zajęcia lekcyjne dla wszystkich uczniów z wykorzystaniem sal lekcyjnych (w tym sal do kształcenia zawodowego) położonych na trzech kondygnacjach budynku. W Szkole nie wydzielono pomieszczeń do realizacji zajęć rewalidacyjnych, logopedycznych lub innych zajęć specjalistycznych. Dyrektor Szkoły wyjaśniła, iż nie było takiej potrzeby, ponieważ takie zajęcia nie były w badanym okresie realizowane. Potrzebę odizolowania i wyciszenia na przerwach międzylekcyjnych przejawiał tylko jeden uczeń z autyzmem i w związku z tym do tego celu wykorzystywany był gabinet pedagoga szkolnego lub wicedyrektora Szkoły. Szkoła zapewniała uczniom możliwość korzystania z gabinetu profilaktyki zdrowotnej i pomocy przedlekarskiej. Opiekę medyczną nad uczniami sprawowała

pielęgniarka medycyny szkolnej cztery dni w tygodniu, a od 1 grudnia 2017 r. – trzy dni w tygodniu⁸.

(akta kontroli str. 156, 279-280, 265-270)

W latach 2016/2017-2018/2019 w Szkole było zatrudnionych⁹ odpowiednio 55, 63 i 60 nauczycieli, w ramach odpowiednio: 49,55; 54,66 i 53,18 etatów, w tym zatrudniono (w pełnym wymiarze godzin) pedagoga szkolnego o kwalifikacjach wymaganych w § 20 ust. 1 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 12 marca 2009 r. w sprawie szczegółowych kwalifikacji wymaganych od nauczycieli oraz określenia szkół i wypadków, w których można zatrudnić nauczycieli niemających wyższego wykształcenia lub ukończonego zakładu kształcenia nauczycieli¹⁰ oraz w § 19 ust. 1 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 1 sierpnia 2017 r. w sprawie szczegółowych kwalifikacji wymaganych od nauczycieli¹¹. Pensum pedagoga wynosiło 20 godzin tygodniowo w latach szkolnych 2016/2017-2017/2018 oraz 22 godziny tygodniowo w roku szkolnym 2018/2019.

W kwietniu 2016 r. wszyscy nauczyciele odbyli szkolenie w zakresie pracy z uczniami z autyzmem i zespołem Aspergera. Ponadto pedagog szkolny odbył szereg szkoleń w formie zajęć dydaktycznych, warsztatów, spotkań metodycznych m.in. w zakresie terapii poznawczo-behawioralnej dotyczącej zespołu Aspergera, praktycznych aspektów diagnozy, edukacji i terapii oraz organizacji procesów wychowawczych, w tym pomocy psychologiczno-pedagogicznej dzieci z autyzmem i zespołem Aspergera.

W Szkole nie zatrudniono innych specjalistów (np. logopedy), natomiast dwóch nauczycieli posiadało dodatkowe kwalifikacje do pracy z uczniami ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, tj. nauczyciel języka polskiego ukończył studia podyplomowe w zakresie logopedii ogólnej oraz nauczyciel matematyki ukończył kurs kwalifikacyjny z zakresu surdopedagogiki oraz pierwszy stopień kursu języka migowego dla nauczycieli, jednak – jak wyjaśniła Dyrektor Szkoły – nigdy nie było potrzeby korzystania z tych kwalifikacji w pracy z którymkolwiek z uczniów Szkoły. Dyrektor Szkoły podkreśliła, że placówka koncentrowała się na kształceniu zawodowym młodzieży, zwracając jednocześnie dużą uwagę w procesie dydaktycznym na indywidualne podejście do ucznia, dostosowanie form i metod pracy do potrzeb i możliwości każdego z nich, także uczniów z autyzmem i zespołem Aspergera. Ponadto uwzględniając kwalifikacje i doświadczenie kadry nauczycielskiej oraz stopień zaburzeń uczniów z autyzmem i zespołem Aspergera uczęszczających do Technikum, Szkoła była w stanie, bez konieczności zatrudniania specjalistów, zapewnić wsparcie pod względem dydaktycznym oraz opiekuńczo-wychowawczym wynikające z orzeczeń o potrzebie kształcenia specjalnego wydanych przez poradnię psychologiczno-pedagogiczną.

(akta kontroli str. 279-283, 105-150, 157, 158)

Analiza IPET sporządzonych dla czterech uczniów¹² objętych w badanym okresie kształceniem specjalnym oraz orzeczeń o potrzebie ww. kształcenia, wydanych przez poradnię psychologiczno-pedagogiczną dla tych uczniów wskazała, że:

- dla wszystkich uczniów objętych badaniem – IPET zostały opracowane terminowo, zgodnie z § 6 ust. 5 rozporządzenia z 2015 r., przez zespół,

⁸ Do 1 grudnia 2017 r. od poniedziałku do piątku w godzinach 8:00-15:35, a od 1 grudnia 2017 r. w poniedziałki, środy i piątki w godzinach 8:00-15:35.

⁹ Według stanu na dzień 1 września w poszczególnych latach.

¹⁰ Dz. U. z 2015 r., poz. 1264; uchylone z dniem 1 września 2017 r.

¹¹ Dz. U. z 2017 r., poz. 1575, ze zm.; dalej: rozporządzenie w sprawie szczegółowych kwalifikacji wymaganych od nauczycieli.

¹² Dwóch uczniów przyjętych do Technikum w roku szkolnym 2015/2016 (P.O. i W.S.) oraz dwóch – w roku szkolnym 2017/2018 (P.T. i P.L.).

- w skład których wchodził nauczyciele uczący danego ucznia i koordynowane przez wychowawców klas oraz pedagog szkolny;
- IPET sporządzone przed 1 września 2017 r. zostały dostosowane do wymogów wynikających z rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 28 sierpnia 2017 r. zmieniającego rozporządzenie w sprawie warunków organizowania kształcenia, wychowania i opieki dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych, niedostosowanych społecznie i zagrożonych niedostosowaniem społecznym¹³;
 - przy opracowywaniu IPET uczestniczyli rodzice uczniów, natomiast nie uczestniczyli przedstawiciele poradni psychologiczno-pedagogicznych. Z dziennika zajęć pedagoga szkolnego oraz wyjaśnień Dyrektora Szkoły wynika, iż poprawność i zasadność zaplanowanych w IPET działań i form wsparcia konsultowano z psychologiem z poradni psychologiczno-pedagogicznej;
 - rodzice uczniów byli powiadamiani o terminach spotkań zespołów opracowujących IPET. W trzech spośród czterech badanych przypadków, rodzice uczniów pozostawali w stałym kontakcie z wychowawcami klas (w razie potrzeby także z innymi nauczycielami) oraz uczestniczyli w konsultacjach z pedagogiem szkolnym oraz spotkaniach ewaluacyjnych zespołów nauczycieli, zaś w jednym przypadku rodzic ucznia odmawiał uczestnictwa w spotkaniach zespołów do spraw ewaluacji IPET;
 - sporządzenie IPET zostało poprzedzone przeprowadzeniem WOPFU obejmującej mocne strony ucznia (cechy ucznia sprzyjające rozwojowi, zainteresowania i uzdolnienia), słabe strony ucznia (trudności w funkcjonowaniu) oraz charakterystykę jego funkcjonowania w grupie klasowej;
 - wszystkie IPET zawierały zakres i sposób dostosowania wymagań edukacyjnych do indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych, w tym planowane metody i formy pracy z uczniem oraz zintegrowane działania nauczycieli prowadzących zajęcia z uczniem zgodnie z § 6 ust. 1 pkt 1 i 2 rozporządzenia z 2015 r. W żadnym z IPET nie uwzględniono jednak form i metod wsparcia, które powinny być udzielane tym uczniom w czasie praktyk zawodowych;
 - w żadnym z IPET nie zaplanowano zajęć rewalidacyjnych zalecanych w orzeczeniach o potrzebie kształcenia specjalnego i wymaganych w § 6 ust. 1 pkt 5 rozporządzenia z 2015 r.;
 - nie zaplanowano w IPET zalecanych w orzeczeniach o potrzebie kształcenia specjalnego form pomocy psychologiczno-pedagogicznej, tj.: zajęć rozwijających zdolności (w dwóch przypadkach), zajęć korekcyjno-kompensacyjnych (w dwóch przypadkach) oraz zajęć logopedycznych (w jednym przypadku). Dyrektor Szkoły wyjaśniła, iż nie planowano w IPET zajęć rozwijających uzdolnienia, ponieważ Szkoła nie posiadała środków finansowych na ich realizację, zaś w odniesieniu do nieplanowania pozostałych ww. zajęć, rodzice na etapie opracowywania IPET rezygnowali z nich z uwagi na dużą ilość obowiązkowych zajęć edukacyjnych stanowiących wystarczająco duże obciążenie dla tych uczniów;
 - dla żadnego z badanych uczniów nie planowano wsparcia dodatkowo zatrudnionej osoby, o której mowa w § 7 ust. 2 rozporządzenia z 2015 r. Dyrektor Szkoły wyjaśniła, że nie było potrzeby zatrudnienia dodatkowych nauczycieli, ponieważ uwzględniając stopień zaburzeń uczniów z autyzmem i zespołem Aspergera, kwalifikacje i doświadczenie nauczycieli ich uczących

¹³ Dz. U. poz. 1652.

były wystarczające do realizacji wsparcia wymaganego przepisami prawa oraz w orzeczeniach o potrzebie kształcenia specjalnego. NIK zauważa, że taką rekomendację powinien przedstawić zespół opracowujący IPET.

(akta kontroli str. 168-177, 204-207, 288-295)

Dyrektor Szkoły nie zaplanowała i nie zapewniła realizacji zajęć rewalidacyjnych dla żadnego z uczniów objętych kształceniem specjalnym. Z arkuszy organizacyjnych (i aneksów do nich) wynika, że w badanym okresie zajęcia te nie zostały przydzielone nauczycielom. Należy zauważyć, że zgodnie z § 23 rozporządzenia w sprawie szczegółowych kwalifikacji wymaganych od nauczycieli, kwalifikacje do prowadzenia zajęć rewalidacyjnych, uwzględniających indywidualne potrzeby rozwojowe i edukacyjne oraz możliwości psychofizyczne uczniów niepełnosprawnych, posiada osoba, która ma kwalifikacje określone w § 15 ust. 3 ww. rozporządzenia, a takich nauczycieli Szkoła nie zatrudniała i nie zamierzała zatrudniać.

(akta kontroli str. 105-159)

We wszystkich badanych przypadkach zaplanowany zakres i sposób dostosowań wymagań edukacyjnych był zgodny z zaleceniami wynikającymi z orzeczeń o potrzebie kształcenia specjalnego oraz był prawidłowo realizowany, poprzez zastosowanie odpowiednich metod i form pracy z uczniem, m.in. kierowanie poleceń bezpośrednio do ucznia, pomoc w analizowaniu treści złożonych, wypowiedzi niedosłownych, dostosowanie tempa pracy do indywidualnych możliwości ucznia, stosowanie komunikatów empatycznych, wykorzystywanie mocnych stron ucznia.

(akta kontroli str. 204-207)

W badanym okresie dokonywano WOPFU uwzględniając ocenę efektywności IPET poprzez omawianie funkcjonowania ucznia w grupie klasowej/ w Szkole oraz przyczyn trudności w tym zakresie, uzyskanych wyników w nauce, mocnych i słabych stron ucznia oraz ustalano wskazówki do dalszej pracy. Ponadto efektywność realizowanych form wsparcia oceniali również rodzice uczniów w trakcie bieżących kontaktów z wychowawcami klas (i w miarę potrzeby z pozostałymi nauczycielami i pedagogiem szkolnym) oraz podczas spotkań zespołów nauczycieli, gdy w nich uczestniczyli. W żadnym z badanych przypadków nie dokumentowano w pełni przeprowadzania WOPFU z wymaganą częstotliwością, tj. co najmniej dwa razy w roku szkolnym.

W badanym okresie nie wystąpiły przypadki modyfikacji IPET. Z badanej dokumentacji oraz wyjaśnień Dyrektora Szkoły wynikało, iż nie było takiej potrzeby.

(akta kontroli str. 204-207, 288-295)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Statut Szkoły obowiązujący w badanym okresie nie był w pełni zgodny z przepisami prawa oświatowego, tj. nie określono w nim form opieki i pomocy uczniom, którym z przyczyn rozwojowych potrzebne jest wsparcie, zasad organizacji zajęć dodatkowych dla uczniów, organizacji wewnątrzszkolnego systemu doradztwa zawodowego oraz zasad organizacji współdziałania z poradniami psychologiczno-pedagogicznymi, co było niezgodne z wymogami określonymi w § 2 załącznika nr 5a do rozporządzenia o ramowych statutach. Dyrektor Szkoły wyjaśniła, iż zapisy Statutu odnoszą się do rzeczywistej pracy placówki. Sytuacje, w których zachodzi potrzeba współpracy z poradniami psychologiczno-pedagogicznymi, a uczniowie wymagają z przyczyn rozwojowych zastosowania form wsparcia są incydentalne i dotyczą ok. 1% uczniów. Ponadto nie określono zasad organizacji zajęć dodatkowych,

ponieważ rodzice nie chcą, aby ich dzieci korzystały z dodatkowych godzin zajęć rewalidacyjnych.

Zasady organizacji wewnątrzszkolnego systemu doradztwa zawodowego określono w programie realizacji wewnątrzszkolnego systemu doradztwa zawodowego, który został wprowadzonym w Szkole dopiero od roku szkolnego 2018/2019.

Do dnia zakończenia kontroli Szkoła nie dostosowała Statutu do obowiązujących od 1 września 2017 r. przepisów art. 98 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. Prawo oświatowe¹⁴, ponieważ, jak wyjaśniła Dyrektor Szkoły, zgodnie z art. 322 ust. 2 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. Przepisy wprowadzające ustawę – Prawo oświatowe¹⁵, Szkoła ma na to czas do 30 listopada 2019 r.

(akta kontroli str. 7-10, 11-55, 56-64, 274-275)

2. W latach szkolnych 2016/2017-2018/2019 żadnemu spośród czterech uczniów, których dokumentacja poddana została szczegółowej analizie NIK, nie rekomendowano i nie zaplanowano w IPET realizacji zajęć rewalidacyjnych, zaleconych w orzeczeniach o potrzebie kształcenia specjalnego. Zajęcia rewalidacyjne należą do zajęć obowiązkowych, których tygodniowy wymiar godzin dla uczniów niepełnosprawnych w szkole ponadgimnazjalnej, w każdym roku szkolnym, wynosi po 2 godziny na ucznia (ust. 11 pkt 2 załącznika 8 do rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 7 lutego 2012 r. w sprawie ramowych planów nauczania w szkołach publicznych¹⁶ oraz ust. 1 pkt 2 załącznika nr 5 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 28 marca 2017 r. w sprawie ramowych planów nauczania dla publicznych szkół¹⁷). Zgodnie z § 6 ust. 1 pkt 5 rozporządzenia z 2015 r., IPET określa zajęcia rewalidacyjne oraz inne zajęcia odpowiednie ze względu na indywidualne potrzeby rozwojowe i edukacyjne oraz możliwości psychofizyczne uczniów. Obowiązek zapewnienia realizacji zajęć rewalidacyjnych dla uczniów posiadających orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego, wynika również z § 5 ust. 1 pkt 4 ww. rozporządzenia. Dyrektor Szkoły wyjaśniła, iż rodzice wszystkich uczniów byli informowani o przysługujących ich dzieciom zajęciach rewalidacyjnych, jednak już na etapie opracowywania IPET rezygnowali z nich z uwagi na duże obciążenie ilością zajęć obowiązkowych. Rezygnacja ta była traktowana przez Szkołę jako uprawniającą do odstąpienia od planowania i organizacji zajęć rewalidacyjnych. NIK zwraca uwagę, iż uzyskiwanie przez Szkołę rezygnacji rodziców uczniów niepełnosprawnych z obowiązkowych zajęć rewalidacyjnych oznacza ograniczenie bądź uniemożliwienie korzystania z części wsparcia. Procedura składania ww. rezygnacji powinna więc obejmować przekazanie przez Szkołę rzetelnej informacji o aktualnych potrzebach ucznia w zakresie wsparcia oraz o konsekwencjach tej rezygnacji.

(akta kontroli str. 105-150, 204-207, 288-295, 326)

3. W badanym okresie nie rekomendowano i nie zaplanowano w IPET zalecanej w orzeczeniach o potrzebie kształcenia specjalnego pomocy psychologiczno-pedagogicznej, tj.: dwóm uczniom w formie zajęć rozwijających zdolności, dwóm uczniom w formie zajęć korekcyjno-kompensacyjnych oraz jednemu uczniowi w formie zajęć logopedycznych. Zgodnie z § 6 ust. 1 pkt 3 rozporządzenia z 2015 r., IPET określa formy i okres udzielania uczniowi

¹⁴ Dz. U. z 2019 r., poz. 1148; dalej: ustawa – Prawo oświatowe.

¹⁵ Dz. U. z 2017 r., poz. 60, ze zm.

¹⁶ Dz. U. poz. 204, ze zm.

¹⁷ Dz. U. poz. 703.

pomocy psychologiczno-pedagogicznej oraz wymiar godzin, w którym poszczególne formy pomocy będą realizowane, a także inne zajęcia odpowiednie ze względu na indywidualne potrzeby rozwojowe i edukacyjne oraz możliwości psychofizyczne uczniów. Dyrektor Szkoły wyjaśniła, iż nie planowano w IPET zajęć rozwijających uzdolnienia, ponieważ Szkoła nie posiadała środków finansowych na ich realizację, zaś w odniesieniu do nieplanowania pozostałych ww. zajęć, rodzice na etapie opracowywania IPET rezygnowali z nich z uwagi na dużą ilość obowiązkowych zajęć edukacyjnych stanowiących wystarczająco duże obciążenie dla uczniów z niepełnosprawnościami. Dyrektor Szkoły podkreśliła, iż realizowana w placówce indywidualizacja pracy z każdym takim uczniem, zdaniem rodziców, okazywała się skuteczna i wystarczająca. Rezygnacja rodziców traktowana była przez Szkołę jako uprawniająca do odstąpienia od planowania i organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej w formach w orzeczeniach o potrzebie kształcenia specjalnego.

NIK zauważa, że Dyrektor Szkoły, zgodnie z art. 68 ust. 1 pkt 10 ustawy – Prawo oświatowe, odpowiada za realizację zaleceń orzeczeń o potrzebie kształcenia specjalnego.

(akta kontroli str. 204-207, 288-295, 326)

4. W badanym okresie w Szkole nie dokumentowano w pełni przeprowadzania WOPFU z wymaganą częstotliwością, tj. co najmniej dwa razy w roku szkolnym.

W jednym spośród czterech przypadków nie udokumentowano przeprowadzenia WOPFU przed opracowaniem IPET. Wychowawca klasy koordynujący prace zespołu opracowującego IPET wyjaśnił, iż nie zachował materiałów źródłowych, a wnioski zawarł bezpośrednio w IPET.

W żadnym z badanych przypadków nie dokumentowano dokonywania WOPFU co najmniej dwa razy w roku szkolnym, tj. zgodnie z wymogami określonymi w § 6 ust. 9 rozporządzenia z 2015 r. Dyrektor Szkoły wyjaśniła, iż brak dokumentacji potwierdzającej dokonywanie WOPFU dwa razy w roku szkolnym wynikało z zaniechania dublowania dokumentów. Zespoły ewaluacyjne wielokrotnie odbywały spotkania, których przedmiotem było przeprowadzenie WOPFU. Ponadto nauczyciele na bieżąco wymieniali spostrzeżenia dotyczące funkcjonowania uczniów, zaś wychowawcy klas, do których uczęszczali uczniowie współpracując systematycznie z nauczycielami, pedagogiem szkolnym oraz rodzicami uczniów uzgadniali z nimi w bieżących kontaktach brak konieczności wprowadzania jakichkolwiek zmian w IPET.

NIK zwraca uwagę, iż w celu właściwego udokumentowania ewaluacji każdego IPET zasadnym jest opracowanie kompleksowego dokumentu WOPFU wskazującego na przeprowadzenie takiej oceny zgodnie z wymaganą w rozporządzeniu z 2015 r. częstotliwością. Dokument taki stanowiłby wsparcie dla każdego z nauczycieli ucznia objętego kształceniem specjalnym w zakresie własnego udziału w procesie takiego kształcenia.

(akta kontroli str. 204-207, 288-295)

OCENA CZĄSTKOWA

W Szkole, wobec wszystkich objętych badaniem uczniów z autyzmem i zespołem Aspergera, podjęto działania w celu zorganizowania kształcenia specjalnego na podstawie przedstawionych orzeczeń o potrzebie kształcenia specjalnego. Wszystkie IPET zostały opracowane terminowo, na podstawie aktualnych orzeczeń o potrzebie kształcenia specjalnego oraz po przeprowadzeniu wymaganej WOPFU. We wszystkich IPET zaplanowano zakres zintegrowanych działań nauczycieli uczących uczniów uwzględniając zalecane w orzeczeniach warunki i formy wsparcia w realizacji procesu dydaktycznego. Dla żadnego z badanych uczniów nie

rekomendowano i nie zaplanowano w IPET realizacji zajęć rewalidacyjnych zalecanych w orzeczeniach o potrzebie kształcenia specjalnego. Ponadto nie rekomendowano i nie zaplanowano w IPET zalecanej w orzeczeniach pomocy psychologiczno-pedagogicznej w formie: zajęć rozwijających zdolności (dla dwóch uczniów), zajęć korekcyjno-kompensacyjnych (dla dwóch uczniów) oraz zajęć logopedycznych (dla jednego ucznia). Dyrektor Szkoły nie rekomendowała i nie zaplanowała realizacji tych zajęć kierując się uzyskaną od rodziców uczniów rezygnacją. Natomiast metody i formy pracy z uczniem dostosowane do jego potrzeb edukacyjnych, które było zaplanowane w IPET, Szkoła realizowała prawidłowo. We wszystkich badanych przypadkach dokonywano ewaluacji IPET, jednak nie w pełni dokumentowano przeprowadzanie WOPFU z wymaganą w rozporządzeniu z 2015 r. częstotliwością. Statut Szkoły obowiązujący w latach szkolnych 2016/2017-2018/2019 nie był w pełni dostosowany do wymogów przepisów prawa oświatowego.

OBSZAR

2. Działania podejmowane w celu zapobiegania wykluczeniu osób z autyzmem i zespołem Aspergera

Opis stanu faktycznego

W latach szkolnych 2016/2017-2018/2018 wszyscy uczniowie z autyzmem i zespołem Aspergera uczęszczający do Technikum uzyskiwali promocję do następnej klasy. Trzech spośród czterech uczniów uzyskało łącznie w badanym okresie 18 ocen celujących (2) i bardzo dobrych (16). Jeden z czterech uczniów uzyskał odpowiednio w latach szkolnych 2016/2017, 2017/2018 i 2018/2019 – dwie, trzy i pięć ocen niedostatecznych na koniec pierwszego semestru. Zespół nauczycieli koordynowany przez wychowawcę klasy identyfikował przyczyny trudności w nauce, którymi były m.in. niechęć do realizacji obowiązków szkolnych, przygotowania do lekcji, odrabiania zadanych prac, wykonywania poleceń nauczyciela, odmowa pracy na lekcji i podejmował działania wspierające w ich pokonywaniu. Efekty rozmów motywacyjnych z uczniem, konsultacji z psychologiem z poradni psychologiczno-pedagogicznej oraz dostosowywanie metod i form pracy do bieżącej sytuacji szkolnej przynosiły krótkotrwałą poprawę w funkcjonowaniu ucznia. Mimo tych trudności, uczeń ten, jak wynika z wyjaśnień Dyrektora Szkoły, wybrał kierunek kształcenia świadomie i trafnie chcąc rozwijać swoje zainteresowania elektroniką i podjąć w przyszłości pracę w firmie swojego ojca, działającej w tej branży.

W roku szkolnym 2018/2019 Technikum ukończyło i przystąpiło do egzaminów maturalnych dwóch uczniów objętych badaniem. Byli to pierwsi absolwenci Technikum, dla których zorganizowano kształcenie specjalne na podstawie orzeczeń wydanych przez poradnię psychologiczno-pedagogiczną ze względu na autyzm i zespół Aspergera. Egzaminy pisemne zdali na poziomie od 39% do 78%, zaś egzaminy ustne – od 32% do 87%. Jeden uczeń nie zdał egzaminu ustnego z języka polskiego¹⁸, co jak wynika z wyjaśnień Dyrektora Szkoły oraz wychowawcy, spowodowane było „zawieszeniem się” ucznia, którego nie można było przewidzieć i w którym żadne działania wspierające zastosowane przez nauczycieli (w tym pedagoga szkolnego) uczestniczących w egzaminie, nie skutkowały.

Z przeprowadzanych WOPFU i wyników ewaluacji IPET dla czterech zbadanych uczniów wynika, iż nie posiadali oni problemów w obszarze zaradności osobistej i komunikowania się na poziomie, który utrudniałby w sposób wykluczający ich funkcjonowanie w klasie czy w Szkole. Ewentualne problemy pojawiające się w zakresie wypełniania ról społecznych oraz komunikowania się Szkoła starała się realizować poprzez zintegrowane działania nauczycieli pracujących z tymi

¹⁸ Egzamin poprawkowy odbędzie się w sierpniu 2019 r.

uczniami oraz udzielanie wsparcia psychologiczno-pedagogicznego przez pedagoga szkolnego w formie indywidualnych porad i konsultacji dla uczniów i ich rodziców.

Jak wyjaśniła Dyrektor Szkoły, do Technikum przyjmowani byli uczniowie 16-letni (w jednym przypadku 18-latek) ukształtowani, zaradni i efektywnie komunikujący się z otoczeniem, zaś codzienne działania nauczycieli utrwalały posiadane już umiejętności społeczne i nie zmieniały ich w zasadniczy sposób.

(akta kontroli str. 178, 296-303, 304-306)

Wszyscy uczniowie z autyzmem i zespołem Aspergera uczęszczający w badanym okresie do Technikum uzyskiwali pozytywne wyniki z przedmiotów zawodowych. Wśród łącznej liczby 88 ocen semestralnych uzyskanych w kształceniu specjalnym przez wszystkich uczniów z autyzmem i zespołem Aspergera odnotowano odpowiednio: cztery oceny celujące, 13 ocen bardzo dobrych, 34 oceny dobre, 21 ocen dostatecznych, 15 ocen dopuszczających i jedną ocenę niedostateczną. Natomiast średnia ocen uzyskana z przedmiotów w ramach kształcenia praktycznego przez czterech uczniów objętych badaniem kształtowała się na poziomie od 2,33 do 5,0. W badanym okresie do pięciu egzaminów zawodowych przystąpiło dwóch uczniów przyjętych do Technikum w roku szkolnym 2015//2016. W roku szkolnym 2017/2018 uczeń kształcący się w zawodzie technik informatyk przystąpił do dwóch egzaminów¹⁹ uzyskując wyniki odpowiednio z części pisemnej 90% i 93% i z części praktycznej 100% i 92%, zaś uczeń kształcący się w zawodzie technik elektronik – do jednego egzaminu²⁰ uzyskując 85% z części pisemnej i 100% z części praktycznej. W roku szkolnym 2018/2019 przystąpili oni do dwóch egzaminów²¹, z których wyniki mają być znane pod koniec sierpnia 2019 r. Pozostali uczniowie mają przystępować do egzaminów zawodowych zgodnie z cyklem kształcenia od roku szkolnego 2019/2020, tj. od trzeciej klasy.

(akta kontroli str. 178, 203, 208)

W badanym okresie praktyki zawodowe zrealizowało dwóch uczniów zgodnie z obowiązującymi planami kształcenia. Z wyjaśnień Kierownika szkolenia praktycznego w Technikum wynikało, że warunki organizacji i realizacji praktyk przez uczniów z autyzmem i zespołem Aspergera dostosowywane były do potrzeb i możliwości edukacyjnych tych uczniów, dzięki opracowanym w Szkole zasadom ich realizacji. Przyjęto bowiem trzy sposoby odbywania praktyk przez uczniów objętych kształceniem specjalnym poprzez kierowanie ich do: Łódzkiego Centrum Doskonalenia Nauczycieli i Kształcenia Praktycznego, którego nauczyciele po przedstawieniu i omówieniu indywidualnej sytuacji ucznia i jego poziomu intelektualnego ustalali sposób realizacji praktyk, firm prowadzonych przez absolwentów Technikum, którzy zapewniali odpowiednie podejście do niepełnosprawności ucznia lub do firm rodzinnych, jeśli po rozmowach z rodzicami ustalono, iż planowana ścieżka zawodowa ucznia miała być związana z firmą rodzinną. Uczniowie, których dokumentacja wybrana została do szczegółowej analizy, zrealizowali praktyki w Łódzkim Centrum Doskonalenia Nauczycieli i Kształcenia Praktycznego (uczeń kształcący się w zawodzie technik informatyk) i w firmie rodzinnej (uczeń kształcący się w zawodzie technik elektronik) i uzyskali odpowiednio oceny: celującą i bardzo dobrą. Pozostali uczniowie mają odbywać praktyki zawodowe w roku szkolnym 2019/2020.

(akta kontroli str. 203, 313-314)

¹⁹ Dotyczy kwalifikacji E.12. Montaż i eksploatacja komputerów osobistych oraz urządzeń peryferyjnych oraz E.13. Projektowanie lokalnych sieci komputerowych i administrowanie sieciami.

²⁰ Dotyczy kwalifikacji E.06. Wykonywanie instalacji urządzeń elektronicznych.

²¹ Dotyczy kwalifikacji E. 14. Tworzenie aplikacji internetowych i baz danych oraz administrowanie bazami oraz E. 20. Eksploatacja urządzeń elektronicznych.

W latach szkolnych 2016/2017-2018/2019 wszyscy czterej uczniowie, z próby wybranej do badania, uczestniczyli w projektach współfinansowanych ze środków Unii Europejskiej, z czego:

- jeden w roku szkolnym 2017/2018 w projekcie „Elektronik przyszłości”, w ramach którego odbył szkolenie w zakresie nowoczesnych metod lutowania i napraw pakietów elektronicznych zawierających komponenty działające w przestrzeni kosmicznej z elementami języka angielskiego technicznego, potwierdzone międzynarodowym certyfikatem IPC. W ramach projektu odbył również 4-tygodniowy płatny staż u pracodawcy oraz zajęcia z doradztwa edukacyjno-zawodowego;
- trzech w roku szkolnym 2018/2019 w projekcie „Zawodowcy w Łódzkiem – stypendia dla najzdolniejszych”, w ramach którego otrzymali wsparcie finansowe na rozwój zawodowy m.in. zakup specjalistycznego sprzętu, podręczników, opłacenie szkoleń.

(akta kontroli str. 288-295)

W badanym okresie Szkoła współpracowała z wieloma potencjalnymi pracodawcami m.in. BSH Sprzęt Gospodarstwa Domowego Sp. z o.o., Corning Optical Communications, Accenture Łódź Delivery Center, ASD Systemy Zabezpieczeń, Grupą Technitel Polska S.A., jednak współpraca ta nie była w szczególności ukierunkowana na zwiększanie szans na zatrudnienie absolwentów z autyzmem i zespołem Aspergera. W związku z tym, iż pierwsi absolwenci z autyzmem i zespołem Aspergera ukończyli Technikum dopiero w 2019 r., w badanym okresie Szkoła współpracowała z potencjalnymi pracodawcami jedynie w zakresie organizacji praktyk zawodowych zapewniając ich odbywanie w bezpiecznych i przyjaznych warunkach, w których byli w stanie rozwijać swoje umiejętności zawodowe i społeczne. Znając plany zawodowe absolwentów, z czego jeden uczeń od początku edukacji w Technikum ukierunkowany był na pracę w firmie rodzinnej działającej w branży elektrotechnicznej, zaś drugi planował podjąć studia na Politechnice Łódzkiej na kierunku matematyka stosowana, Szkoła nie podejmowała współpracy z innymi potencjalnymi pracodawcami, a ograniczyła się do wspierania uczniów w realizacji zaplanowanej ścieżki zawodowej i kształcenia. W badanym okresie Szkoła nie podejmowała współpracy z urzędem pracy w kontekście zwiększenia szans na zatrudnienie absolwentów z autyzmem i zespołem Aspergera, ponieważ nie było takiej potrzeby.

(akta kontroli str. 296-303)

Z informacji uzyskanych z Powiatowego Urzędu Pracy w Łodzi (dalej: PUP) wynika, iż system informatyczny Syriusz wykorzystywany do obsługi osób bezrobotnych i poszukujących pracy nie był dostosowany do wygenerowania danych dotyczących wyłącznie osób z zaburzeniami ze spektrum autyzmu. W badanym okresie w rejestrze PUP odnotowano łącznie sześć osób z orzeczeniem o niepełnosprawności z przyczyny oznaczonej symbolem 12-C, wśród których mogły być osoby z autyzmem i zespołem Aspergera. Wszystkie te osoby korzystały z usług pośrednictwa pracy, a jedna została skierowana na staż u pracodawcy. Z wyjaśnień p.o. Pierwszego Zastępcy Dyrektora PUP wynikało, iż osoby z całościowymi zaburzeniami rozwojowymi stanowiły znikomy odsetek wszystkich niepełnosprawnych zarejestrowanych w PUP i w związku z tym nie opracowywano żadnych programów specjalnych skierowanych tylko do tej grupy. W PUP nie były prowadzone żadne badania ani analizy dotyczące gotowości pracodawców do zatrudniania osób z zaburzeniami ze spektrum autyzmu.

(akta kontroli str. 271-273)

Zgodnie z § 5 ust. 1 pkt 5 rozporządzenia z 2015 r., Szkoła zapewniała integrację uczniów objętych kształceniem specjalnym ze środowiskiem rówieśniczym. Wszyscy uczniowie uczestniczyli w organizowanych w klasach pierwszych warsztatowych zajęciach integracyjnych z wychowawcą, pedagogiem szkolnym oraz psychologiem z poradni psychologiczno-pedagogicznej, z którą Szkoła współpracowała. Ponadto uczniowie uczestniczyli we wszystkich wydarzeniach klasowych, wycieczkach, wyjściach do kina, teatru i zakładów pracy.

(akta kontroli str. 288-295, 307-325)

Z opracowanych w latach szkolnych 2016/2017-2018/2019 programów wychowawczo-profilaktycznych oraz klasowych planów działań wychowawczych wynika, iż jednym z priorytetów i celów wychowawczych Szkoły było kształtowanie w społeczności szkolnej właściwych postaw prospołecznych poprzez m.in. integrowanie uczniów ze środowiskiem szkolnym i klasowym, doskonalenie umiejętności komunikacji interpersonalnej, uświadamianie znaczenia tolerancji oraz przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu z jakiegokolwiek powodu. Dyrektor Szkoły zaznaczyła, iż w praktyce szkolnej nie spotkała się z jakimkolwiek przejawem niewłaściwych postaw wobec uczniów niepełnosprawnych, często są oni wspierani przez swoich kolegów z klasy.

(akta kontroli str. 65-90, 296-303)

Trzech nauczycieli będących wychowawcami uczniów z autyzmem i zespołem Aspergera, Kierownik szkolenia praktycznego oraz pedagog szkolny będący jednocześnie doradcą zawodowym dobrze ocenili funkcjonowanie w Szkole uczniów z autyzmem i zespołem Aspergera oraz skuteczność udzielanego im wsparcia. Wszyscy wysoko ocenili efektywność działań we wsparciu udzielanemu uczniom w uzyskaniu wykształcenia i przygotowania zawodowego podkreślając, iż uczniowie ci otrzymywali promocje do następnej klasy, uzyskali wysokie oceny z praktyk zawodowych oraz egzaminów zawodowych, dwaj pierwsi absolwenci ukończyli Szkołę i przystąpili do egzaminów maturalnych. Uczniowie ci dobrze czuli się w zespole klasowym i w Szkole, byli akceptowani i doceniani przez rówieśników, mieli wprowadzić ograniczone do kilku osób grono najbliższych kolegów, ale nie izolowali się od reszty.

Wśród trudności występujących podczas tworzenia IPET najczęściej wskazywano na zbyt krótki czas na jego opracowanie, niedostosowanie do specyfiki szkoły średniej zaleceń sformułowanych w orzeczeniach o potrzebie kształcenia specjalnego, potrzebę zracjonalizowania zaleceń orzeczenia i dostosowanie ich do realiów. Niektóre z zaleceń poradni były sformułowane na wyrost, a ich realizacja utrudniałaby rozwój samodzielności ucznia, komunikowania się i wypełniania ról społecznych.

Trudności na etapie realizacji IPET często wynikały z nastawienia rodziców, tzn. zbyt biernej postawy lub wręcz przeciwnie, próby wymuszania od nauczycieli udogodnień w ocenianiu i traktowaniu ucznia, nawet w sytuacji gdy uczeń tego nie wymagał i dobrowolnie z nich rezygnował. Takie zachowania, w opinii nauczycieli, hamowały proces usamodzielniania uczniów i przygotowania do funkcjonowania w społeczeństwie.

Największymi problemami w pracy z uczniami ze spektrum autyzmu było wypracowanie skutecznych form pomocy dla każdego z nich, ich ciągle dostosowywanie, wymyślanie nowych rozwiązań, szukanie pomysłów na nowe sytuacje szkolne, co stanowiło duże obciążenie, przy czym jak wskazywali nauczyciele, nie są oni specjalistami i nie pracują w szkole specjalnej. Jednocześnie krytycznie oceniono ideę zatrudniania dodatkowych nauczycieli do współorganizowania kształcenia uczniów z autyzmem i zespołem Aspergera,

wskazując, iż obecność na lekcjach na poziomie szkoły ponadgimnazjalnej osoby wspomagającej miałaby charakter wykluczający ucznia ze społeczności klasowej. Zagrożenia integracji społecznej osób ze spektrum autyzmu upatrywano głównie w podejściu przyszłych pracodawców do dysfunkcji pracownika. W opinii nauczycieli stres, szybkie tempo pracy, atmosfera ostrej rywalizacji, brak życzliwości środowiska może doprowadzić do postawy wycofania się i zamknięcia w sobie. Zdaniem jednego z nauczycieli w celu przeciwdziałania wykluczeniu i izolacji uczniów (i absolwentów) zasadne byłoby stworzenie profilowanego doradztwa zawodowego, które określałoby nie tylko predyspozycje ucznia, ale i oceniałoby jego możliwości przyszłej pracy w danym zawodzie. W jego opinii, zamiast wydawania ogólnikowych orzeczeń o potrzebie kształcenia specjalnego, celowe byłoby, aby poradnie psychologiczno-pedagogiczne kierowały uczniów do takich profili kształcenia, które pozwoliłyby uczniowi na samorealizację.

(akta kontroli str. 307-325)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działania podejmowane przez Szkołę w celu zapobiegania wykluczeniu osób z autyzmem i zespołem Aspergera.

IV. Uwagi i wnioski

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, wnosi o:

Wnioski

1. Dostosowanie zapisów Statutu Szkoły do przepisów prawa oświatowego.
2. Zapewnienie uczniom objętym kształceniem specjalnym realizacji zajęć rewalidacyjnych odpowiednich ze względu na indywidualne potrzeby rozwojowe i edukacyjne oraz możliwości psychofizyczne uczniów zgodnie § 5 ust. 1 pkt 1 i 4 rozporządzenia z 2015 r.
3. Zapewnienie zaplanowania zajęć z zakresu pomocy psychologiczno-pedagogicznej uwzględniając formy zalecane w orzeczeniach o potrzebie kształcenia specjalnego i opracowywanie IPET zgodnie z wymogami § 6 ust. 1 rozporządzenia z 2015 r.
4. Rzetelne dokumentowanie wielospecjalistycznej oceny poziomu funkcjonowania ucznia, zarówno na etapie opracowywania IPET, jak i w procesie ewaluacji tego dokumentu dokonywanej z wymaganą w rozporządzeniu z 2015 r. częstotliwością.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Łodzi. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania uwag
i wykonania wniosków

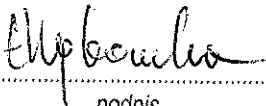
Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 21 od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

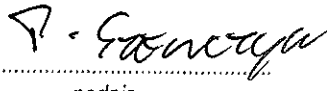
W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Łódź, 6 sierpnia 2019 r.

Kontroler
Ewelina Dębowska
inspektor k.p.

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Łodzi
Dyrektor
Przemysław Szewczyk

.....
podpis

.....
podpis

